

Józef Malinowski
Poznań

**MATERIAŁY WITALISA LUDWICZAKA
(1910–1988)
(P.III–88)**

Witalis Ludwiczak urodził się 20 kwietnia 1910 roku w Poznaniu w rodzinie rzemieślniczej. Rodzicami byli Ignacy Ludwiczak, z zawodu krojczy i Konstancja z domu Kurczewska. W 1929 roku Ukończył miejscowe Gimnazjum im. św. Marii Magdaleny (1929 r.) i Wydział Prawno-Ekonomiczny Uniwersytetu Poznańskiego, gdzie otrzymał tytuł magistra praw (1935 r.). Następnie przeniósł się do Katowic, gdzie do 1939 roku pracował jako asesor prawniczy magistratu miasta. W tym okresie odbywał także aplikację adwokacką oraz uczestniczył w seminarium doktorskim prof. Alfreda Ochanowicza na Uniwersytecie Poznańskim. W czerwcu 1939 roku ukończył pisanie dysertacji doktorskiej, którą obronił jednak dopiero w kwietniu 1946 roku.

Od czasów gimnazjalnych uprawiał czynnie sport. W latach trzydziestych należał do hokeistów, reprezentując kolejno barwy: Akademickiego Związku Sportowego Poznań, Pogoni Katowice i Lechii Poznań. Wraz z drużyną poznańskich akademików zdobył tytuł mistrza Polski (1934 r.) i 47-krotnie reprezentował barwy narodowe (1931–1939). Brał udział w Mistrzostwach Świata (1933 Praga, 1935 Davos, 1937 Londyn, 1938 Praga, 1939 Bazylea, Zurych). W 1933 r. jako wioślarz zdobył tytuł mistrza Polski w czwórkach bez sternika. Udzielał się również w pracach organizacyjnych i szkoleniowych poznańskiego AZS-u.

We wrześniu 1939 roku, jako podporucznik rezerwy, służył w 2. batalionie oświęcimskim 73. pułku piechoty, walcząc w ramach Armii „Kraków”. 20 września 1939 roku dostał się do niewoli, w której przebywał do 30 stycznia 1945 roku w oflagu XI A Osterode. Brał tam udział w życiu kulturalno-oświatowym i sportowym. Był członkiem klubu sportowego „Warta”, który skupiał jeńców pochodzących z Wielkopolski.

Po zakończeniu II wojny światowej Witalis Ludwiczak podjął pracę w Uniwersytecie Poznańskim, przechodząc wszystkie szczeble kariery naukowej na Wydziale Prawa (docent-1955 r.; profesor nadzwyczajny – 1962 r.; profesor zwyczajny – 1969 r.). W latach 1957–1959 pełnił obowiązki prodziekana Wydziału Prawa, a w latach 1965–1968 – prorektora (do spraw studiów zaocznych). Pełnił stanowisko członka i przewodniczącego Komisji do spraw Bibliotek i Informacji Naukowej na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza. Był organizatorem Biblioteki Wydziału Prawa, powołanej w 1970 roku. Od 1961 do 1981 roku kierował zorganizowaną przez siebie Katedrą Międzynarodowego Prawa Prywatnego i Cywilnego Porównawczego. Był promotorem około trzystu prac magisterskich i czterech doktoratów. Współpracował z uniwersytetem w Genewie, Max-Planck-Institut w Hamburgu, uczelniami amerykańskimi (m. in. Columbia University), francuskimi (Tours), belgijskimi (Liège), niemieckimi (Halle), jugosłowiańskimi (Belgrad).

W zakresie międzynarodowego prawa prywatnego i cywilnego uważany był za najwybitniejszego specjalistę w Polsce. Autor ponad 60 prac z zakresu prawa, m. in.: *Umowa zlecenia* (1955); *Międzynarodowe prawo prywatne*, (V wyd.1996); *Prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia : wybrane zagadnienia* (1960); *Handel zagraniczny i morze* (1968). Witalis Ludwiczak był członkiem: Komisji Nauk Społecznych Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (od 1955 r.), Towarzystwa Wiedzy Powszechnej (Warszawa) , International Law Association (Londyn), Société de la Legislation Comparée (Paryż), Association Henri Capitant des Amis de la Culture Juridique Française (Paryż). W International Law Association piastował funkcję wiceprezesa sekcji polskiej (1969–1973). Na przełomie lat czterdziestych i pięćdziesiątych Witalis Ludwiczak godził obowiązki nauczyciela akademickiego z praktyką prawniczą. W latach 1948–1951 był sędzią Sądu Grodzkiego w Poznaniu, w latach 1951–1953 pełnił stanowisko arbitra w państwowym arbitrażu gospodarczym, w latach 1951–1961 był radcą prawnym w Poznańskich Zakładach Koncentratów Spożywczych. W latach 1958–1964 praktykował jako adwokat.

Po zakończeniu II wojny światowej Witalis Ludwiczak nadal pozostawał czynnym sportowcem. Brał udział w reaktywowaniu działalności AZS-u Poznań. Od 1 lipca do 22 września 1945 roku pełnił funkcję prezesa AZS Poznań, a następnie do 1949 roku – przewodniczącego Komisji Rewizyjnej. W 1946 roku był wiceprezesem Poznańskiego Okręgowego Związku Hokeja na Lodzie oraz przewodniczącym Wydziału Spraw Sędziowskich. W 1955 roku trenował kadrę narodową hokeistów. W latach 1957–1960 i 1981–1983 pełnił funkcję przewodniczącego Głównego Sądu Koleżeńkiego AZS. Opracował statut Międzynarodowej Federacji Sportu Uniwersyteckiego (FISU) (1959 r.). Z działalności organizacyjnej w AZS wycofał się w 1983 roku. Rok później został członkiem Polskiej Akademii Olimpijskiej (1984 r.).

Wyrazem uznania dla osoby prof. Witalisa Ludwiczaka i jego zasług były przyznane odznaczenia, m. in.: Srebrny Krzyż Zasługi (1938 r.), Złoty Krzyż Zasługi (1951 r.), Krzyż Oficerski Odrodzenia Polski (1969 r.), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1977 r.), Medal UAM (1980 r.), odznaczenie Kalos Kagathos (1985).

Żonaty z Wiesławą z domu Węgrzynowicz, miał z tego związku dwie córki: Annę i Ewę. Zmarł w dniu 17 czerwca 1988 roku. Został pochowany na cmentarzu górczyńskim w Poznaniu (kwatery IVP).

Materiały Witalisa Ludwiczaka wpłynęły do Polskiej Akademii Nauk Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu w formie daru w roku 1990, przekazanego przez Wiesławę Ludwiczakową (ks. nab. B/125). Rozmiar spuścizny wynosi 0, 30 mb. Prace porządkowe przeprowadzone zostały w drugim półroczu 2012 r. przez autora inwentarza. Spuścizna zawiera materiały z lat 1920–1988, które zachowane są w dobrym stanie. W wyniku segregacji akt materiały spuścizny podzielono na pięć zasadniczych grup: I. Materiały twórczości naukowej, II. Materiały działalności organizacyjno-naukowej, zawodowej, wydawniczej; III. Materiały biograficzne, IV. Korespondencja, V. Załączniki. Ułożono je zgodnie z metodami przyjętymi w Polskiej Akademii Nauk Archiwum w Warszawie. Kwalifikując materiały do poszczególnych grup i podgrup starano się uwzględnić układ nadany przez twórcę spuścizny, wprowadzone przez niego tytuły jednostek.

Do grupy I liczącej 7 jednostek archiwalnych i zawierającej materiały z lat 1938–1981 włączono materiały twórczości naukowej wyodrębniając w nich następujące podgrupy: A. Opracowania, artykuł, wykład; B. Prace popularno-naukowe, przemówienia okolicznościowe, materiały warsztatowe. Obejmuje ona lata 1938–1981 i stanowi w przeważającej części rękopisy i maszynopisy prac i artykułów prof. Ludwiczaka z poprawkami. W obu podgrupach materiały ułożone zostały w porządku rzeczowym, a następnie chronologicznym. Materiały warsztatowe stanowią przede wszystkim wypisy i notatki z literatury przedmiotu z dziedziny prawa cywilnego oraz zagadnień zleceń kredytowych.

Grupa II, licząca 7 jednostek i zawierająca materiały archiwalne z lat 1945–1985 podzielona została na dwie podgrupy: A. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; B. Działalność zawodowa i wydawnicza. Do uporządkowania tych materiałów zastosowano układ chronologiczny i rzeczowy. Pod względem formalnym dominują notatki, plany pracy, protokoły zebrań naukowych i posiedzeń sądowych oraz korespondencja służbowa. Dwie jednostki z grupy pierwszej (j. 10–11) zawierają oceny prac doktorskich, habilitacyjnych oraz oceny działalności zawodowej i naukowej w związku z nominacją na wyższy stopień naukowy. Materiały z tej podgrupy zostały zaopatrzone w aneksy. Ciekawe materiały stanowią materiały dotyczące arbitrażu międzynarodowego, opinii prawnych z zakresu prawa międzynarodowego prywatnego czy opracowania na wniosek dyrekcji Biblioteki Uniwersytetu im. A. Mickiewicza dotyczącego własności poniemieckich zbiorów bibliotecznych (1980–1982) (j. 13).

Grupa III zawiera materiały biograficzne i materiały o twórcy spuścizny z okresu 1936–1988. Składa się na nią 6 jednostek archiwalnych, w których znajdują się autobiografie i bibliografie, dokumenty osobiste, nominacje, odwołania, podziękowania, nagrody, odznaczenia, dokumenty urzędowe i finansowe, umowy o pracę, umowy wydawnicze. Grupę zamykają archiwalia złożone z wycinków prasowych, przede wszystkim nekrologów i wspomnień pośmiertnych (j. 20).

Korespondencję, zawartą w grupie IV materiałów, liczącą 2 jednostki archiwalne (j. 21, 22), podzielono na wychodzącą i wpływającą. Listy ułożono alfabetycznie sporządzając dwa aneksy z wykazami odbiorców i nadawców. Korespondencja w przeważającej części pochodzi z lat 1936–1988. Duża część tego zbioru dotyczy licznych spraw sądowych, przygotowań opinii i ekspertyz prawnych, współpracy z wieloma europejskimi i amerykańskimi ośrodkami uniwersyteckimi oraz z kolegami redakcyjnymi pism (jak np. „Droit et Pratique du Commerce International” w Paryżu, od 1974 r.). W korespondencji odzwierciedlone zostały kontakty naukowe i przyjaźń z tak znanymi prawnikami, jak Robert Coulson (prezydent American Arbitration Association), Walter Gellhorn, Borislav Blagojević, Pierre Lalive.

W grupie V, liczącej pięć jednostek, znajduje się jednostka archiwalna zawierająca nadbitki artykułów i opracowań autora spuścizny z lat 1958–1978 oraz materiały osób obcych, pośrednio związanych z prof. Ludwiczakiem, które znalazły się w jego posiadaniu najpewniej w związku z prowadzoną działalnością zawodową i naukową.

Spuścizna prof. Witalisa Ludwiczaka otrzymała w PAN Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu sygnaturę P.III-88. Inwentarz zawiera 27 jednostek archiwalnych. Uzupełnia go 6 aneksów do jednostek zbiorczych i korespondencji.

Źródła i bibliografia

1. Materiały Witalisa Ludwiczaka Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu, P. III-88, j. a. 16, 18.
2. W. Ludwiczak, *Moja droga do AZS-u*, [w:] *Akademicki Związek Sportowy 1908–1983. Wspomnienia i pamiątki*, oprac. R. Wryk, Poznań 1985, s. 249–255.
3. S. Sołtysiński, *Profesor Witalis Ludwiczak (1910–1988)*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, 1989, z.1, s. 378–380.
4. W. Szafrński, *Witalis Ludwiczak – prawnik z olimpijskim paszportem*, Poznań 2004
5. R. Wryk, *Witalis Ludwiczak 1910–1988*, „Akademicki Przegląd Sportowy”, 1988, nr 7, s. 54–61.
6. Tenże, *Witalis Ludwiczak – olimpijczyk, społecznik, uczony (1910–1988)*, [w:] *Polska kultura fizyczna w czasach zaborów i Drugiej Rzeczypospolitej*, pod red. R. Wasztyła, Kraków 2002, s. 339–345.

PRZEGŁĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

	pozycja inwentarza
I. Materiały twórczości naukowej	1–7
A. Opracowania, artykuł, wykład	1–4
B. Prace popularno-naukowe, przemówienia okolicznościowe, materiały warsztatowe	5–7
II. Materiały działalności organizacyjno-naukowej, zawodowej, wydawniczej	8–14
A. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	8–11
B. Działalność zawodowa i wydawnicza	12–14
III. Materiały biograficzne, o twórcy spuścizny	15–20
IV. Korespondencja	21–22
A. Wychodząca	21
B. Wpływająca	22
V. Załączniki	23–27
Aneksy	1–6

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

A. Opracowania, artykuł, wykład

1. *Zlecenia kredytowe*
Tekst opracowania
1946, rkp., l., k. 51

2. *Powszechne użytkowanie wód*
Cywilnoprawne użytkowanie wód
Teksty opracowań
1979, masz., l., k. 67
3. *Umowy adhezyjne*
Tekst artykułu 1938, rkp., l., k. 24
4. *Szwajcarski kodeks cywilny*
Tekst wykładu 1964, rkp., sz., k. 58

B. Prace popularno-naukowe, przemówienia okolicznościowe, materiały warsztatowe

5. *Sporty zimowe, Olimpiada Jak trafiłem do AZS-u*
Teksty artykułów 1947–1969, masz., l., k. 18
6. *Przemówienie wygłoszone w auli Uniwersytetu Poznańskiego na Zjeździe Wychowanków Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu, XI 1958 r.*
Przemówienie na posiedzeniu Rady Pedagogicznej IV Liceum Ogólnokształcącego w Poznaniu, 3 IX 1981 r.
Wspomnienie pogrzebowe o prof. Alfredzie Ochanowiczu, 25 IV 1984 r., Poznań
Teksty 1958–1981, masz., l., k. 51
7. *Prawo cywilne – kodeks zobowiązań, zagadnień zleceń kredytowych*
Wypisy z literatury
1939–1946, rkp., sz., l., k. 124

II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI ORGANIZACYJNO-NAUKOWEJ, ZAWODOWEJ, WYDAWNICZEJ

A. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

8. Wydział Prawa Korespondencja, notatki, kwestionariusze, oświadczenia, wnioski
1945–1982, rkp., masz., l., k. 52
9. Katedra Prawa Międzynarodowego Prywatnego i Cywilnego Porównawczego
Korespondencja, protokoły zebrań, notatki
1958–1963, rkp., masz., l., k. 74
10. Działalność i dorobek pracowników nauki
Oceny, opinie, korespondencja w związku z nadawaniem tytułów i stopni naukowych
1973–1981, b. d., masz., l., k. 134, zob. aneks 1
11. Rozprawy doktorskie, habilitacyjne, prace naukowe
Recenzje, oceny, korespondencja 1973–1980, b. d., masz., l., k. 60, zob. aneks 2

B. Działalność zawodowa i wydawnicza

12. Rada Adwokacka w Poznaniu
Odpisy protokołów, korespondencja
1952–1956, masz., l., k. 149

13. Opinie prawne, sprawy arbitrażowe
Opinie, ekspertyzy, notatki, korespondencja
1954–1985, rkp., masz., l., k. 16
14. Kontakty z redakcjami czasopism i wydawnictwami
Opinie, recenzje, korespondencja
1952–1979, rkp., masz., l., k. 142

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE, O TWÓRCY SPUŚCIZNY

15. Życiorysy, spis prac drukowanych
1960–1978, rkp., masz., kkp., l., j. pol., ang., k. 25
16. Dokumenty osobiste
Świadectwa: urodzin, chrztu, zaświadczenia, legitymacje
1936–1979, druk, sz., l., k. 59
17. Dokumenty dotyczące pracy i działalności
Powołania, nominacje, zatwierdzenia, odwołania, podziękowania, nagrody, odznaczenia
1938–1985, rkp., masz., masz. pow., kkp., druk., l., j. pol., fr., k. 66
18. Materiały gospodarcze i majątkowe
Umowy o prace, umowy-zlecenia, umowy wydawnicze, przeszerogowania płacowe
1936–1984, rkp., masz., masz. pow., l., k. 56
19. Zebrania naukowe i uroczystości
Dokumentacja fotograficzna 1940–1984, fot. 9
20. Materiały o twórcy zespołu
Artykuły biograficzne, wspomnienia pośmiertne, nekrologi
1965–1988, masz., druk, l. i sz., j. pol., ang., k. 118

IV. KORESPONDENCJA

A. Wychodząca

21. Osoby i instytucje B–Z
1945–1989, rkp., masz., l., j. ang., franc., pol., k. 54, zob. aneks 3

B. Wpływająca

22. Osoby i instytucje A–Z
1935–1988, rkp., masz., l., j. ang., franc., niem., pol., serb., k. 139, zob. aneks 4

V. ZAŁĄCZNIKI

23. Witalis Ludwiczak
Artykuły i nadbitki prac
1958–1978, druk, l. i sz., k. 134, zob. aneks 5

24. Sprawa spadkowa Stanisławy Nowickiej
Dokumentacja 1980–1988, masz., l., pol., k. 86
25. Sprawa sądowa dotycząca nieruchomości w gminie Szretery w powiecie Bydgoszcz-
miasto
Dokumentacja 1925–1948, druk, masz, mapy, l., niem., pol., k. 123
26. Prace dyplomowe studentów IV roku Wydziału Prawa Uniwersytetu Poznańskiego
1947, rkp., masz., l. i sz., pol., k. 58, zob. aneks 6
27. Puszer Stanisław, *Łączność dziejów Śląska z dziejami Polski*
Tekst 1938, rkp., l., k. 8

ANEKS 1

J. 10. Działalność i dorobek pracowników nauki

Jakubowski Jerzy
Koch Andrzej
Kolańczyk Kazimierz
Mączyński Andrzej
Przybyłowski Kazimierz
Radwański Zbigniew
Skąpski Józef
Sołtyński Stanisław
Stecki Leopold

ANEKS 2

J. 11. Rozprawy doktorskie, habilitacyjne, prace naukowe

Chorzelski Maciej
Łopuski Jan
Mączyński Andrzej
Pazdan Maksymilian
Poczobut Jerzy
Popiołka Maciej
Rayski Jerzy
Skubiszewski Krzysztof
Sośniak Mieczysław
Strzępka Janusz
Szwarc Andrzej
Zacharasiewicz Maria

ANEKS 3

J. 21. Osoby i instytucje B–Z

Blagojević Borislav	1963–1973	1.21
Bouvier-Ajam Maurice	1974–1975	1.2
Burzyński Andrzej	1975	1.1
„Centromor” Centrala Morska Importowo-Eksportowa	1978–1979	1.6

Cieślak Marian	1979	1.2
Coulson Robert	1985	1.2
Dekkers Renne	1963	1.1
Dział Współpracy z Zagranicą UAM	1974	1.1
Dziekan Wydziału Prawa i Administracji UAM	1972	1.1
Galston Nina	1969–1970	1.3
Gellhorn Walter	1974–1975	1.2
Gothot M.	1972–1973	1.3
Hirsch Alain	1979	1.1
Jackowiak Czesław	1979	1.1
Komitet Organizacyjny Sekcji Towarzystwa Henri Capitana	1988	1.1
Lalive Pierre	1963	1.1
Lesguillons Henry	1975	1.2
Ministerstwo Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki	1974	1.1
Ministerstwo Sprawiedliwości	1946–1950	1.2
Nanowski Zbigniew	1975	1.1
Prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu	1945–1946	1.2
Prezydium Dzielnicowej Rady Narodowej w Poznaniu	1967–1968	1.2
Rektor Uniwersytetu im. A. Mickiewicza	1973–1978	1.2
Rektor Uniwersytetu Warszawskiego	1977	1.1
Skąpski Józef	1975	1.1
Szaszy T.	1968	1.1
Wydział Finansowy Dzielnicowej Rady Narodowej w Poznaniu	1976	1.1
Związek Nauczycielstwa Polskiego	1967	1.1
Zarząd Towarzystwa Miłośników Miasta Poznania	1981	1.1

ANEKS 4

J. 22. Osoby i instytucje

Académie de droit international de la Haye	1984	1.1
American Arbitration Association	1984–1985	1.2
	+załączniki	
Baxter Micheal	1968	1.1
Bylica Stanisław	1971	1.3
„Centromor” Centrala Morska Importowo – Eksportowa	1979	1.1
Centralne Archiwum Wojskowe	1979	1.1
Columbia University	1965–1975	1.5
Comité Francaise des Amis de la Pologne	1965	1.1
Comité International de la Croix-Rouge	1979	1.1 +zał.
Domagała Jan	1968	1.1
Droit et Pratique du Commerce International	1974–1975	1.3
Dyrekcja Spółki Brackiej	1936	1.1
Gellhorn Walter	1975	1.1

Hirsch Alain	1978–1979	1.2
Kierownik Sądu Grodzkiego	1945–1949	1.9
Komitet Nauk Prawnych PAN	1979	1.1
Kozłowiecki Adam SJ	1978–1990	1.9
Lalive Pierre	1968–1975	1.2
Le Ministre de l'Enseignement Supérieur République Algérienne	1974	1.1
Max-Planck Institut	1977	1.1
Ministerstwo Oświaty	1950	1.1
Muzeum Martyrologii i Walk Jeńców Wojennych w Łambinowicach	1980	1.1
Polski Komitet Olimpijski	1984	1.1+ zał.
Polski Związek Hokeja na Lodzie	1939	1.1
Polskie Radio	1945–1949	1.3
Poznańska Fabryka Środków Odżywczych	1951–1953	1.2
Poznańskie Zakłady Koncentratów Spożywczych	1962	1.1
Prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu	1936–1950	1.11
Prezes Sądu Okręgowego w Poznaniu	1945–1948	1.13
Prezydium Dzielnicowej Rady Narodowej w Poznaniu	1967	1.1
Prezydium Rady Ministrów	1950	1.1
Rada Adwokacka w Poznaniu	1958–1964	1.4
Rektor Uniwersytetu im. A. Mickiewicza W Poznaniu	1975	1.1
Sośniak Mieczysław	1975	1.1
The American Society of International Law	1968	1.1
The University College	1969	1.1
The University of Chicago	1965	1.1
Université de Liège, Faculté de Droit	1961–1972	1.6
Univerzitet u Beogradu	1963–1972	1.4
Uniwersytet Gdański, Instytut Prawa Cywilnego i Karnego	1979	1.4
Uniwersytet Warszawski	1977	1.2
York University	1962	1.2
Związek Nauczycielstwa Polskiego	1967	1.1

ANEKS 5

J. 23. Witalis Ludwiczak

Poznańska sesja naukowa w sprawie studiów zaocznych, „Życie Szkoły Wyższej”, z. 4, 1966, s. 67–73.

współaut.: J. Fabian, *Kwalifikacja pojęć prawnych w prawie międzynarodowym prywatnym*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu im. A. Mickiewicza”, s. 90–103.

Prawo właściwe dla stosunku prawnego wynikającego z umowy o przedstawicielstwo handlowe, „Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Socjologiczny”, z. 3/74, s. 131–141.

Zasada równouprawnienia płci w zakresie małżeńskich stosunków osobistych i majątkowych w systemach międzynarodowego prawa prywatnego państw socjalistycznych ze szczególnym uwzględnieniem prawa polskiego, „Studia Prawnicze”, z. 3, 1978, s. 29–40.

Les conséquences en droit international privé du développement du rôle de l'état, Varsovie 1962, s. 86–94.

Skutki zagranicznych orzeczeń w sprawach rozwodowych, brak tytułu i miejsca wydania, s. 59–75.

Stosunki między rodzicami a dziećmi, przysposobienie oraz opieka i kuratela w umowach o wzajemnym obrocie prawnym między państwami socjalistycznymi, „Studia Prawnicze”, z. 17, 1967, s. 5–32.

Międzynarodowe prawo prywatne, Poznań 1958, ss. 156.

ANEKS 6

J. 26. Prace dyplomowe studentów IV roku Wydziału Prawa Uniwersytetu Poznańskiego

Agopszowicz Antoni

Dzitko Edward

Nicikowski Jan

Ogłaza Wacław

Świt Tadeusz

Zieliński Edmund